

Sygn. akt VI Pa 41/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska (spr.)
Sędziowie:	SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk SSR del. Elżbieta Góralska
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Furtak Kozłowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 czerwca 2015 roku w S.

sprawy z powództwa M. J. (1)

przeciwko (...) w S.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną (...) w S.od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie IX Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 grudnia 2014 roku sygn. akt IX P 1487/13

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że oddała powództwo w zakresie zasądzenia ustawowych odsetek od kwoty 1995 zł (jednego tysiąca dziewięciuset dziewięćdziesięciu pięciu złotych) za okres od dnia 1 stycznia 2011 roku do 9 maja 2013 roku.

UZASADNIENIE

W toku postępowania jakie toczyło się przed Sądem Rejonowym Szczecin - Centrum w Szczecinie pod sygn. akt IX P 1487/13, M. J. (1)domagał się od (...) w S.zapłaty na swoją rzecz kwoty 1.995 zł tytułem dopłaty do wypoczynku do urlopu, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 kwietnia 2010 r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazał, że wniosek o zapłatę dodatku do wypoczynku złożył już w styczniu 2010 r., lecz pozwana - najwyraźniej oczekując na wejście w życie nowego rozporządzenia, regulującego zasady przyznawania dodatku, rozpoznała go dopiero w maju 2010 r. Powód podkreślił, że dotychczas obowiązujące rozporządzenie znacznie korzystniej określało wysokość dodatku, a nowy akt prawny – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin - zawierał przepis przejściowy, w myśl którego do wniosków nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, stosuje się przepisy tego rozporządzenia. Funkcjonariusz otrzymał więc zapłatę w niższej kwocie. M. J.powołał się też na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2013 r., którym uznano ów przepis przejściowy za niezgodny z Konstytucją RP. Zwrócił uwagę, że wyrok został opublikowany w dniu 10 maja 2013 r., a on zwrócił się o wypłatę brakującej części dodatku już w dniu 24

kwietnia 2013 r. Wskazał ponadto, że roszczenie nie uległo przedawnieniu, ponieważ przed upływem 3 lat od dnia, w którym stało się wymagalne, powód wystąpił o zapłatę dodatku w pełnej wysokości.

W toku procesu, w dniu 17 grudnia 2014r., pozwana wypłaciła powodowi całość należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami obliczonymi za okres od 10 maja 2013 r. do 16 grudnia 2014 r. W tym zakresie powód cofnął pozew, podtrzymując żądanie zapłaty ustawowych odsetek za pozostały okres.

Pozwana wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podnosiła, iż naliczenie ustawowych odsetek może nastąpić dopiero od daty publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2014r., wydanym w sprawie o sygn. akt IX P 1487/13 Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie IX Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, rozpoznając sprawę z powództwa M. J. (1)przeciwko (...) w S., umorzył postępowanie w zakresie dotyczącym zapłaty kwoty 1.995 zł (pkt I); zasądził od pozwanej na rzecz powoda ustawowe odsetki od kwoty 1.995 zł za okres od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 10 maja 2013 r. (pkt II) oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt III).

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

M. J. (1)w 2010 r. był funkcjonariuszem celnym pełniącym służbę w (...)w S.. W dniu 5 stycznia 2010 roku złożył wniosek o wypłatę świadczenia socjalnego dla funkcjonariuszy (...) w postaci dopłaty do wypoczynku. Według zasad obowiązujących do dnia 19 marca 2010 roku dopłata do wypoczynku na jednego uprawnionego wynosiła 736,82 zł. Począwszy od 20 marca 2010 roku dopłata na jedną osobę wynosiła 238 zł. W dniu 28 kwietnia 2010 r. wypłacono M. J.z owego tytułu kwotę 781 zł netto.

M. J. (1)wezwał (...) w S.do dobrowolnego spełnienia świadczenia, składając w dniu 24 kwietnia 2013 r. Dyrektorowi I.wezwanie do zapłaty kwoty 1.995,28 zł. Strona pozwana odmówiła wypłaty świadczenia pismem z dnia 28 października 2013 r., podnosząc zarzut przedawnienia. Wysokość różnicy pomiędzy wypłaconymi świadczeniami, ze względu na liczbę uprawnionych osób w rodzinie funkcjonariusza, wynosi 1.995,28 zł.

W dniu 17 grudnia 2014 r. (...) w S.przelała M. J. (1)kwotę 1.995,28 zł z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 10 maja 2013 r. do dnia 16 grudnia 2014 r.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał powództwo za niemal w pełni uzasadnione, dokonując jego niewielkiej korekty tylko w zakresie daty końcowej, za którą należały się powodowi ustawowe odsetki. Jako podstawę prawną rozpoznawanego żądania wskazał przepis art. 165 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 168, poz. 1323 ze zm.). Analizując kiedy roszczenie główne powoda stało się wymagalne, a co za tym idzie – od kiedy powodowi należały się odsetki za opóźnienie – wskazał, iż zgodnie z przepisem art. 135 ustawy o Służbie Celnej, funkcjonariuszom i członkom ich rodzin, byłym funkcjonariuszom, w tym emerytom i rencistom i członkom ich rodzin, mogą być przyznawane świadczenia socjalne. Dostrzegł także, że poprzednio te kwestie regulował przepis art. 42 ustawy z dnia 24 Lipca 1999 r. o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 72, poz. 802 i Nr 110, poz. 1255), na podstawie którego zostały wydane przepisy wykonawcze, które obowiązywały, na mocy art. 242 ust. 1 ustawy o Służbie Celnej z 2009 roku, w dacie złożenia przez powoda wniosku, a mianowicie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 2000 roku w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń socjalnych, które mogą być przyznane funkcjonariuszom celnym i członkom ich rodzin (Dz.U. Nr 39, poz.450).

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, iż zgodnie z § 1 tego rozporządzenia funkcjonariuszowi celnemu, który w związku z pełnieniem służby nabył w danym roku kalendarzowym prawo do urlopu wypoczynkowego, oraz małżonkowi funkcjonariusza, dzieciom własnym, dzieciom małżonka, dzieciom przysposobionym i dzieciom przyjętym na wychowanie, które:

1) nie ukończyły 18 lat, a w razie uczęszczania do szkoły - 24 lat albo 25 lat, jeżeli odbywają studia w szkole wyższej, a ukończenie 24 lat przypada na ostatni lub przedostatni rok studiów, albo

2) stały się osobami całkowicie niezdolnymi do wykonywania pracy przed osiągnięciem wieku określonego w pkt 1

- zwanymi dalej „członkami rodziny funkcjonariusza”, przysługuje, na pisemny wniosek funkcjonariusza, raz w roku kalendarzowym, świadczenie w postaci dopłaty do wypoczynku.

Dopłata do wypoczynku przysługuje na każdą uprawnioną osobę w wysokości procentowej minimalnej stawki uposażenia zasadniczego według najniższej grupy uposażenia zasadniczego, obowiązującej w (...)w dniu 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym funkcjonariusz nabył prawo do urlopu wypoczynkowego: 1) za 2000 r. - 19,35%, 2) od 2001 r. - 32,85%. Liczbę uprawnionych członków rodziny funkcjonariusza, na których przysługuje dopłata do wypoczynku, ustala się według stanu rodzinnego funkcjonariusza, istniejącego w dniu nabycia prawa do urlopu wypoczynkowego za dany rok kalendarzowy, chyba że stan ten dla funkcjonariusza jest korzystniejszy w dniu złożenia wniosku o wypłatę tego świadczenia, nie później jednak niż w ostatnim dniu służby pełnionej w danym roku kalendarzowym.

Za bezsporne uznał Sąd Rejonowy, że przy zastosowaniu powyższych wyliczeń kwota dopłaty na jednego uprawnionego wynosiła 736,82 zł.

Dalej Sąd I instancji wskazał, iż z dniem 20 marca 2010 r. – wobec utraty mocy wcześniej wskazanego rozporządzenia, zaczęło obowiązywać rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin (Dz. U. 2010 r., Nr 33, poz.177), którego przepisy ustalają wysokość dopłaty do wypoczynku w sposób mniej korzystny niż przepisy poprzednio obowiązujące, a mianowicie - jak stanowi § 2 – na każdą uprawnioną osobę w wysokości 0.127 kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla funkcjonariuszy (...). Przepis § 10 rozporządzenia stanowił, że jego przepisy w zakresie świadczenia socjalnego - dopłaty do wypoczynku obowiązują nie tylko na przyszłość, do wniosków złożonych po dniu wejścia w życie nowych przepisów, ale mają zastosowanie również „do wniosków w sprawach o przyznanie świadczeń socjalnych przysługujących w 2010r. złożonych i nierozpatrzonej przed dniem wejścia w życie tego rozporządzenia”. Rozporządzenie to zawiera również regulacje odnoszące się do terminu rozliczenia dopłat do wypoczynku, wskazując w § 2 ustęp 6, że ma się ona odbywać w kolejnych kwartałach roku, jednak nie później niż raz na pół roku, a wypłata ma nastąpić do końca miesiąca następującego po zakończeniu okresu rozliczenia.

Sąd Rejonowy miał ponadto na uwadze fakt, iż Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2013 roku wydanym w sprawie P 44/10, po rozpoznaniu pytań prawnych zgłoszonych przez Sądy Rejonowe w Słubicach i Olsztynie orzekł, że „§ 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin (Dz. U. 2010 r., Nr 33, poz. 177) w zakresie w jakim odnosi się do dopłaty do wypoczynku „jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”. Wyrok opublikowano w dniu 10 maja 2013 r.

Oceniając kwestię wymagalności roszczenia powoda o dopłatę do wypoczynku, Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że ani ustawa o Służbie Celnej, ani rozporządzenie z 2000 r. (stosowane do oceny warunków nabycia dodatku w myśl wyroku Trybunału Konstytucyjnego) nie określają terminu wypłaty dopłaty do wypoczynku. Uznał ponadto, że nie można w tym zakresie korzystać z regulacji Kodeksu cywilnego, w tym art. 455 k.c., a to ze względu na treść przepisu art. 5 Kodeksu Pracy, zgodnie z którym ustawy szczególne lub rozporządzenia (pragmatyki) regulujące odrębnie stosunki pracy pewnych grup zawodowych mają pierwszeństwo w stosowaniu przed Kodeksem pracy. Do tych stosunków Kodeks ma zastosowanie tylko w zakresie nieuregulowanym tymi ustawami lub rozporządzeniami. Wobec osób wykonujących pracę, lecz nie będących pracownikami Kodeks pracy stosuje się tylko wtedy, gdy przepisy regulujące ich stosunek zatrudnienia przewidują jego stosowanie w określonym zakresie. W ocenie Sądu Rejonowego w zakresie niepracowniczego stosunku służbowego, a takim jest stosunek służbowy funkcjonariusza celnego, stosowanie przepisów Kodeksu pracy może mieć miejsce, gdy stanowi tak konkretny przepis materialnego

prawa administracyjnego. Sąd wskazał więc, że prawa i obowiązki funkcjonariuszy celnych wynikające ze stosunku służbowego uregulowane są ustawą o Służbie Celnej, która nie zawiera generalnej zasady, że w sprawach w niej nieuregulowanych stosuje się Kodeks pracy. Stosunek służbowy funkcjonariusza służby celnej jest stosunkiem administracyjno-prawnym. Funkcjonariusz nie jest pracownikiem w rozumieniu Kodeksu pracy. Zatem nie ma wobec niego zastosowania zasada subsydiarnego stosowania przepisów Kodeksu pracy wyrażona w art. 5 tego Kodeksu.

W tej sytuacji Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na treść przepisu § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 11 maja 2000 r., zgodnie z którym funkcjonariuszowi celnemu, który w związku z pełnieniem służby nabył w danym roku kalendarzowym prawo do urlopu wypoczynkowego, (...) przysługuje, na pisemny wniosek funkcjonariusza, raz w roku kalendarzowym, świadczenie w postaci dopłaty do wypoczynku. W ocenie sądu wskazany przepis określał tylko elementy nabycia prawa dopłaty do wypoczynku, tj. nabycie w danym roku prawa do urlopu wypoczynkowego i złożenie wniosku. Ani ten, ani inny przepis, bądź to wskazanego rozporządzenia, bądź to ustawy o Służbie Celnej obowiązującej w dacie złożenia wniosku nie określał natomiast terminu wypłaty świadczenia w postaci dopłaty do wypoczynku. W tej sytuacji sąd I instancji uznał za uzasadnione przyjęcie, że wypłata tego świadczenia mogła nastąpić najpóźniej w ostatnim dniu roku kalendarzowego, w którym funkcjonariusz nabył prawo do urlopu wypoczynkowego i będące jego następstwem świadczenie dopłaty do wypoczynku. Zwrócił w tym zakresie uwagę, że zgodnie z w.w. przepisem świadczenie to przysługuje „raz w roku kalendarzowym” i jest to jedyne wskazanie co do terminu jego wypłaty. A zatem wypłata wyrównania dopłaty do urlopu winna nastąpić najpóźniej do ostatniego dnia roku kalendarzowego, w którym funkcjonariusz nabył prawo do urlopu. W niniejszej sprawie mogło to nastąpić w terminie do dnia 31 grudnia 2010 r.

Od daty wymagalności roszczenia Sąd Rejonowy odróżnił jednak chwilę powstania uprawnienia. Zwrócił w tym zakresie uwagę, że Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu powołanego wyroku określał moment powstania uprawnienia (wiążąc go z nabyciem prawa do urlopu i złożeniem wniosku o wypłatę), natomiast nie odnosił się do wymagalności roszczenia.

Sąd I instancji wskazał ponadto, że nie można oceniać momentu wymagalności dodatku do wypoczynku przez pryzmat regulacji art. 35 § 1-3 Kodeksu postępowania administracyjnego, nakazującego organowi administracji publicznej załatwiać sprawy niezwłocznie, a jeśli wiąże się z tym wymóg prowadzenia postępowania wyjaśniającego - w ciągu jednego miesiąca, wyjątkowo dwóch miesięcy. Przepis ten dotyczy bowiem spraw administracyjnych załatwianych w drodze decyzji, względnie postanowienia (art. 104 § 1 k.p.a.), a wypłata funkcjonariuszowi dodatku do wypoczynku do takowych spraw nie należy.

W powyższej sytuacji Sąd Rejonowy (powołując się także na treść wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 20 stycznia 2014 r., o sygnaturze akt VII Pa 170/13, publikowanego na portalu orzeczeń Sądu Okręgowego w Świdnicy) uznał, że jedyne wskazanie w rozporządzeniu na wypłatę dodatku „raz w roku kalendarzowym” każe przyjąć 31 grudnia 2010 r., jako chwilę wymagalności roszczenia o dodatek, co prowadzi do uznania świadczenia za nieprzedawnione i jego zasądzenia.

Odnosząc się do wpływu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2013 roku, wydanego w sprawie P 44/10 na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie, sąd I instancji zauważył, że każdy obowiązujący akt prawny cechuje domniemanie jego konstytucyjności. Domniemanie konstytucyjności aktów prawnych zapewnia stabilność i pewność obrotu prawnego. Natomiast wyrok orzekający o niekonstytucyjności aktu czy też konkretnego przepisu kreuje nową rzeczywistość poprzez wzruszenie dotychczasowego porządku prawnego. Zdaniem Sądu Rejonowego wskazany wyrok Trybunału Konstytucyjnego doprowadził do zmiany obowiązującego stanu prawnego w rozpoznawanym zakresie. Trybunał uznał, że przepis intertemporalny zawarty w 10 rozporządzenia z 2010 r., zaskarżony w sprawie będącej przedmiotem orzekania, nakazujący stosowanie przepisu tego rozporządzenia do wniosków w sprawach o przyznanie świadczeń socjalnych przysługujących w 2010 r. w zakresie odnoszącym się do wypłaty dodatku do wypoczynku, złożonych i nierozpatrzonych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, jest przepisem retroaktywnym. Zakwestionowana regulacja znajduje zastosowanie nie tylko do sytuacji prawnych zastanych w chwili wejścia w życie ustawy, ale również wywołuje skutki dla stosunków i sytuacji prawnych w zakresie, w jakim istniały one

przed jej wejściem w życie. Reguluje bowiem na nowo, w sposób mniej korzystny dla uprawnionych, zakończone zdarzenia, które podlegały ocenie poprzednio obowiązujących przepisów. Mając na uwadze powyższe wyjaśnienia, uprawniony, składając wniosek do dopłaty do wypoczynku, zasadnie miał prawo oczekiwać otrzymania dopłaty w wysokości obliczonej zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym na dzień składania wniosku. Zmiana stanu prawnego wprowadzona po złożeniu wniosku, kształtująca na nowo, w sposób mniej korzystny, sytuację prawną uprzednio zakończoną złożeniem wniosku stanowi naruszenie konstytucyjnej zasady niedziałania prawa wstecz. Przedmiotowe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego dało powodowi asumpt do poszukiwania ochrony i obrony swoich praw przed sądem, ponieważ z tą chwilą uzyskał wiedzę, że działanie (...) było nieprawidłowe, jako oparte na przepisie niekonstytucyjnym. Dotychczas pozostawał zaś w zaufaniu co do zasadności i słuszności podejmowanych przez Izbę decyzji. Jednak — jak się okazało - została ona podjęta z ewidentnym pokrzywdzeniem uprawnionego. Sąd dodatkowo zwrócił uwagę, że strona pozwana, pomimo wezwania przedsądowego do spełnienia świadczenia, nie rozważyła czy zawarta w ustawie o służbie celnej instytucja nieuwzględnienia przedawnienia mogłaby mieć zastosowanie do sytuacji powoda. To zaś oznacza, że pozwany w sposób arbitralny i pewny założył, że nie zaistniały okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie w dochodzeniu roszczeń.

W tej sytuacji Sąd Rejonowy wskazał, iż ustawowe odsetki na podstawie art. 165 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej należało naliczać począwszy od dnia 1 stycznia 2011 r., co jest konsekwencją wyżej opisanego uznania, że roszczenie stało się wymagalne z dniem 31 grudnia 2010 r. Sąd nie podzielił argumentacji pozwanego wskazując na datę publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego jako moment właściwy do oznaczenia zwłoki pozwanego. Stwierdził bowiem, że co prawda orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne oraz podlegają publikacji w Dzienniku Ustaw i w razie stwierdzenia niekonstytucyjności przepisu prowadzą do jego uchylecia z obowiązującego porządku prawnego, to jednak orzeczenia te jednocześnie stwierdzają, że dany przepis był niegodny z Konstytucją RP już od samego początku jego obowiązywania. Co więcej — sądy powszechne są uprawnione do samodzielnego uznania danego przepisu za niekonstytucyjny i tym samym odmowy jego zastosowania, nawet jeśli Trybunał Konstytucyjny tego jeszcze nie uczynił. Nie można więc utożsamiać zwłoki organu jedynie z momentem publikacji wyroku TK.

Odnosząc się do treści przywoływanego przez pozwaną uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu, w którym wskazano, że „przed datą ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego działania pozwanej były postrzegane jako znajdujące uzasadnienie w normie prawnej”, Sąd Rejonowy wskazał, że powód złożył wniosek o wypłatę dopłaty do wypoczynku już w dniu 5 stycznia 2010 r. Mimo to pozwany nie wypłacił świadczenia, lecz oczekiwał z tą czynnością aż do dnia 28 kwietnia 2010 r., a więc do czasu, gdy wejdzie w życie nowe rozporządzenie, gdzie spodziewano się tego, że wysokość świadczenia będzie zdecydowanie niższa od tej przewidzianej w rozporządzeniu obowiązującym w dniu złożenia wniosku, a także przez następne dwa i pół miesiąca. Ten niekrótki okres celowego oczekiwania na wejście w życie nowych mniej korzystnych dla funkcjonariuszy przepisów nie mógł być więc zdaniem Sądu Rejonowego uznany za działanie uzasadnione normą prawną.

Wreszcie, sąd I instancji wskazał, że skoro pozwana dokonała zapłaty świadczenia głównego i ustawowych odsetek za okres od 10 maja 2013 r. do 17 grudnia 2014 r., to do zasądzenia pozostały ustawowe odsetki za okres od 1 stycznia 2011 r. do 10 maja 2013 r. Powód - po częściowym cofnięciu powództwa - wniósł o zasądzenie ustawowych odsetek za okres od 1 stycznia 2011 r. do 17 grudnia 2014 r., więc co do części już wypłaconej (lecz nie objętej cofnięciem pozwu) powództwo oddalono.

Na mocy art. 98 § 1 k.p.c. uznano powoda za stronę wygrywającą postępowanie, bowiem przyczyną cofnięcia zdecydowanie największej części powództwa było spełnienie świadczenia. Wobec tego nie zasądzano kosztów procesu na rzecz pozwanego.

Pozwana (...)w S.wniosła apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w części dotyczącej zasądzenia ustawowych odsetek za okres od dnia 01 stycznia 2011 r. do dnia 09 maja 2013 r. i zarzucając wyrokowi naruszenie przepisu art. 165 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej poprzez przyjęcie, że bieg ustawowych odsetek rozpoczyna się w dniu 1 stycznia 2011 r., podczas gdy roszczenie odsetkowe stało w się wymagalne od dnia 10 maja 2013 r., tj. od daty publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23

kwietnia 2013 r., sygn. akt P 44/10. W oparciu o ten zarzut wniosła o zmianę wyroku w części zasądzenia ustawowych odsetek od dnia 1 stycznia 2011 r. do 9 maja 2013r. i oddalenie powództwa tym zakresie.

W uzasadnieniu apelacji pozwana wskazała, iż dochodzone pozwem przez funkcjonariusza celnego M. J. (1) wyrównanie do wypoczynku za 2010 r. w wysokości 1.995,28 złotych brutto zostało powodowi wypłacone przez pozwaną w dniu 16 grudnia 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami naliczonymi za okres od dnia 10 maja 2013 roku do dnia 16 grudnia 2014 r. w wysokości 416,44 złotych. Apelacja dotyczy więc kwoty 611 złotych 07 groszy, równoważnej odsetkom ustawowym od dnia 01 stycznia 2011 r. do dnia 09 maja 2013 r.

Wskazano, iż istota apelacji sprowadza się więc do zakwestionowania wymagalności roszczenia powoda. Ustawa nie definiuje tego pojęcia, a w doktrynie przyjmuje się, że przez wymagalność należy rozumieć taki stan, w którym wierzyciel ma prawną możliwość zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności, w której wierzytelność zostaje uaktywniona. Zwrócono więc uwagę, że roszczenie powoda powstało w następstwie ukształtowania stanu prawnego przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2013 r., P 44/10, a konsekwencją powyższego powinno być naliczanie odsetek ustawowych od daty jego publikacji.

W apelacji strona pozwana podtrzymała stanowisko zawarte w złożonym w toku postępowania przed sądem I instancji piśmie procesowym z dnia 15 grudnia 2014 r., iż żądanie zapłaty odsetek ustawowych od dnia 1 stycznia 2011 r. jak żądała strona powodowa jest bezzasadne, bowiem pozwana nie pozostawała w tej dacie w zwłoce z zapłatą ww. świadczenia powodowi. Powołała się w tym zakresie na treść przepisu art. 165 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej, zgodnie z którym w przypadku zwłoki w wypłacie uposażenia, innych świadczeń oraz należności pieniężnych funkcjonariuszowi przysługują odsetki ustawowe od dnia, w którym uposażenie, inne świadczenie lub należność pieniężna stała się wymagalna. Podkreśliła, iż pojęcie „zwłoki”, o którym mowa w tym przepisie rozumieć należy jako pojęcie kwalifikowanego opóźnienia w wypłacie świadczenia, tj. opóźnienia zawinionego przez dłużnika (w tym wypadku (...)), za które dłużnik ponosi odpowiedzialność. W niniejszej sprawie zdaniem pozwanej brak jest podstaw, aby przypisać (...) odpowiedzialność za wypłatę świadczeń po dniu 20 marca 2010 r. w kwotach zaniżonych. (...)jako „pracodawca” wg treści rozporządzenia z 2000r. nie była zobligowana żadnym terminem do wypłaty świadczenia i zastosowała w dniu wypłaty obowiązujące wówczas, także ją, a nie tylko funkcjonariuszy, przepisy.

W tym zakresie pełnomocnik apelującej zwrócił także uwagę na różnicę w treści przepisu art. 481 § 1 k.c., w którym mowa jest o opóźnieniu i w treści przepisu art. 165 ust 4 ustawy o Służbie Celnej, gdzie ustawodawca przesłanki obowiązku zapłaty odsetek uregulował odmiennie, odwołując się do zwłoki w spełnieniu świadczenia. Podkreślono, iż pojęcia te nie są tożsame, bo zwłoka jest zawinionym niespełnieniem świadczenia w terminie, podczas gdy o opóźnieniu się wierzyciela ze spełnieniem świadczenia można mówić jedynie wówczas, gdy bezspornie wyjaśnione zostały okoliczności konieczne do ustalenia jego wysokości. Nawet wymagalność roszczenia nie jest zawsze jednoznaczna ze stanem opóźnienia dłużnika, bowiem stan ten pojawia się dopiero wtedy, gdy dłużnik nie spełnia bezspornego co do zasady i wysokości świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela (z uzasadnienia wyroku SN z dnia 15 stycznia 2004r., II CK 3 52/02). Samo jednak spełnienie świadczenia musi być możliwe i jednocześnie mogą zaistnieć przyczyny prawne usprawiedliwiające powstrzymanie się dłużnika z wykonaniem zobowiązania (...) Wskazuje się zatem w orzecznictwie i doktrynie, że w przypadku istnienia przeszkód prawnych, wyłączone jest istnienie opóźnienia w spełnieniu przez dłużnika świadczenia.

Odnosząc powyższe do realiów tej sprawy, pozwana zwróciła uwagę, że bezspornym jest, iż pozwana wypłaciła powodowi ww. świadczenie na podstawie zapisu § 10 Rozporządzenia Rady Ministrów z 16.02.2010r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych członków ich rodzin (Dz. U. Nr 33, poz. 177 ze zm.). Powyższe oznacza, iż brak jest jakichkolwiek podstaw do stwierdzenia, iż pozostawała w zwłoce, czyli z jej winy doszło do opóźnienia w zapłacie świadczenia. Pozwana nie miała prawnych podstaw do stosowania przy rozpatrywaniu wniosku powoda przepisów, które zostały zgodnie z prawem uchylone i miała zarazem prawny obowiązek stosować § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin, tak długo, dopóki obowiązywał i nie został uchylony przez właściwy organ. Pozwana nie jest

natomiast niewątpliwie uprawniona do samodzielnego orzekania o niekonstytucyjności przepisów prawa i odmowy ich stosowania.

Wobec powyższego, zdaniem apelującej datą początkową naliczania odsetek nie powinien być dzień 28 czy 29 kwietnia 2010 r., ani też dzień 1 stycznia 2011 r., a dzień publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2013 r., sygn. akt P 44/10, tj. 10 maja 2013 r. Taka też data naliczania odsetek została przyjęta w piśmie z dnia 19 listopada 2014 r. znak SC6/15, skierowanym do wszystkich Dyrektorów Izb Celnych przez Szefa Służby Celnej, z uwzględnieniem również wyroków sądów, które w większości przypadków nakazują wypłatę odsetek od dnia 11 maja 2013 r. Dyrektorzy Izb Celnych będą mogli wypłacać funkcjonariuszom celnym dopłaty do wypoczynku za 2010 r. zgodnie z tym pismem, po otrzymaniu środków z Ministerstwa Finansów z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 10 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się zasadna.

Postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią przepisu art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebrany w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, OSN 2008/6/55). Nadto wskazać należy, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy, należy stwierdzić, iż sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny, a swe ustalenia oparł na należycie zgromadzonym materiale dowodowym, którego ocenia nie wykraczała poza granice wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd I instancji wywiódł prawidłowe wnioski z poprawnie dokonanej analizy dowodów stąd też, Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego w całości uznał i przyjął jako własne. Sąd II instancji uznał jednak za nieprawidłowe dokonane przez Sąd Rejonowy rozważania prawne, zgodnie z którymi terminem wymagalności roszczenia o dopłatę do wypoczynku miały być ostatni dzień roku kalendarzowego, w którym powód złożył wniosek o wypłatę dopłaty do wypoczynku, tj. dzień 31 grudnia 2010 r. Jak słusznie zauważył apelujący, Sąd Rejonowy nie dostrzegł bowiem faktu, iż przepis art. 165 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej posługuje się pojęciem zwłoki.

Zgodnie bowiem z treścią tego przepisu, w przypadku zwłoki w wypłacie uposażenia, innych świadczeń oraz należności pieniężnych funkcjonariuszowi przysługują odsetki ustawowe od dnia, w którym uposażenie, inne świadczenie lub należność stały się wymagalne. Powyższy przepis uzależnia więc prawo do odsetek od zwłoki, a nie od opóźnienia. W niniejszej sprawie niemożliwym było zaś przyjęcie, iż (...) pozostawała w zwłoce, czyli zawinionym opóźnieniu, skoro mając termin wypłaty świadczenia wyznaczony do dnia 31 grudnia 2010 r. (jak uznał zresztą także i Sąd Rejonowy), zastosowała obowiązujące od 20 marca 2010 roku przepisy prawa, w tym § 10 rozporządzenia z dnia 16 lutego 2010 r., który dopiero w późniejszym czasie został uznany za niezgodny z Konstytucją RP. Wobec powyższego nie można mówić o jakimkolwiek zawinięciu pozwanej, za które mogłaby ona ponosić odpowiedzialność. Za słuszne uznać też trzeba stanowisko apelującej, że dopiero ogłoszenie dnia 10 maja 2013 r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego stworzyło „stan zwłoki”, pozwalający na skuteczne żądanie wypłaty odsetek ustawowych.

Jak jednolicie przyjmuje się w orzecznictwie i doktrynie, nienależyte wykonanie zobowiązania przez uchybienie terminowi spełnienia świadczenia zachodzi wówczas, gdy zobowiązanie jest ważne, świadczenie możliwe do spełnienia i wymagalne, a pomimo tego nie zostanie zrealizowane we właściwym czasie (bądź w oznaczonym terminie,

bądź niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela, gdy termin nie jest oznaczony), a jednocześnie nie istnieją przyczyny prawne, które usprawiedliwiłyby powstrzymanie się dłużnika ze spełnieniem świadczenia (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 134/2001). Zwłoka (inaczej: opóźnienie kwalifikowane) ma miejsce wówczas, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia we właściwym czasie z przyczyn, za które ponosi odpowiedzialność, przy czym oceny, czy chodzi o okoliczność, za które dłużnik ewentualnie odpowiada, dokonuje się według ogólnych zasad odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471-474 k.c.). Odnosząc powyższe uwagi do realiów niniejszej sprawy, trzeba więc zaakcentować, że w okresie do ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2013 r. strona pozwana nie mogła spełnić zobowiązania z uwagi na zapis § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2010 r. w sprawie świadczeń socjalnych funkcjonariuszy celnych i członków ich rodzin. Przepis intertemporalny zawarty w § 10 w.w. rozporządzenia nakazywał pozwanej stosowanie nowych niekorzystnych zasad dotyczących wysokości dodatku do wypoczynku do złożonych i nierozpatrzonej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia wniosków w sprawach o przyznanie świadczeń socjalnych przysługujących w 2010 r. Każdy obowiązujący akt prawny cechuje przy tym domniemanie jego konstytucyjności. Zasada domniemania konstytucyjności służy stabilności oraz poczuciu pewności prawnej. Natomiast zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym uprawnionym do orzekania w sprawie zgodności ustawy z Konstytucją jest wyłącznie Trybunał Konstytucyjny. Z uwagi na domniemanie konstytucyjności aktów normatywnych dopiero po ogłoszeniu dnia 10 maja 2013 r. wyroku Trybunału Konstytucyjnego (wydanego w sprawie o sygn. P 44/10) pozwanej można było więc przypisać zwłokę w spełnieniu na rzecz powoda świadczenia wyrównującego zaniżone świadczenie socjalne. Istnienie takiej odpowiedzialności pozwana zresztą ostatecznie przyznała, wypłacając powodowi należność główną wraz z odsetkami ustawowymi za okres od dnia 10 maja 2013 roku do 16 grudnia 2014 roku zostało przez pozwaną spełnione.

Wobec powyższego, działając w oparciu o przepis art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok, oddalając powództwo.